

Sygn. akt I KK 168/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

SSN Igor Zgoliński

Protokolant Joanna Sałachewicz

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 19 marca 2021 r. w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

sprawy **J. M.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść
od wyroku Sądu Rejonowego w B.

z dnia 30 września 2019 r., sygn. akt III K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Prokurator Prokuratury Rejonowej w B. skierowała w dniu 29 kwietnia 2019 r. do Sądu Rejonowego w B. – na podstawie art. 335 § 1 k.p.k. –wniosek w sprawie o sygn. akt PR Ds (...) o wydanie względem J. M. wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy oraz orzeczenie uzgodnionych z nim:

1. kary 4 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;
2. zobowiązania do łżenia na utrzymanie małoletniej J. M.

We wniosku tym wskazano, że J. M. oskarżony jest o to, że w okresie od dnia 10 listopada 2018 r. do dnia 3 kwietnia 2019 r. w C. uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego wobec uprawnionej J. M., określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym – wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 28 listopada 2016 r., sygn. akt I C (...), w kwocie 450 złotych miesięcznie, przy czym łączna wysokość powstałych w skutek tego zaległości przekraczała równowartość 3 świadczeń okresowych, tj. o czyn z art. 209 § 1 k.k. (k.74-75).

Sąd Rejonowy w B. postanowieniem z dnia 26 czerwca 2019 r., wydanym na podstawie art. 343 § 7 k.p.k., nie uwzględnił wniosku prokuratora złożonego w trybie art. 335 § 1 k.p.k., uznając, iż nie zachodziły ku temu podstawy (k.112).

Prokurator Prokuratury Rejonowej w B., po przeprowadzeniu przez prowadzącego dochodzenie dalszych czynności procesowych, skierowała w dniu 25 lipca 2019 r. do Sądu Rejonowego w B., na podstawie art. 335 § 1 k.p.k., wniosek w sprawie o sygn. akt PR Ds (...) o wydanie względem J. M. wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy oraz orzeczenie uzgodnionych z nim:

1. kary ograniczenia wolności w wymiarze 6 miesięcy wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;
2. obowiązku łżenia na utrzymanie córki J. M.

We wniosku tym wskazano, że J. M. oskarżony jest o to, że w okresie od 10 listopada 2018 r. do dnia 22 lipca 2019 r. w C. uchylał się od wykonywania ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec uprawnionej J. M., określonego co do wysokości orzeczeniem Sądu Okręgowego w B. z dnia 28 listopada 2016 r., sygn. akt I C (...), w kwocie 450 złotych, wskutek czego łączna zaległość przekraczała równowartość trzech świadczeń miesięcznych, przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. (k.130-131).

Sąd Rejonowy w B., w wyniku uwzględnienia ww. wniosku prokuratora, orzekając na posiedzeniu, wyrokiem z dnia 30 września 2019 r., sygn. akt III K (...), w którego części wstępnej wskazano, że J. M. jest oskarżony o to, że w okresie od dnia 10 listopada 2018 r. do dnia 3 kwietnia 2019 r. w C. uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego wobec uprawnionej J. M., określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym – wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 28 listopada 2016 r., sygn. akt I C (...), w kwocie 450 złotych miesięcznie, przy czym łączna wysokość powstałych w skutek tego zaległości przekraczała równowartość 3 świadczeń okresowych, tj. o czyn z art. 209 § 1 k.k.:

1. w pkt. I wyroku uznał oskarżonego J. M. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to na podstawie art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1 § 1a pkt 1 k.k., art. 35 § 1 k.k., art. 72 § 1 pkt 3 k.k. skazał go na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym i zobowiązał do wykonywania ciężącego na nim obowiązkułożenia na utrzymanie córki J.M.;
2. w pkt. II wyroku orzekł o kosztach postępowania.

Wyżej wskazany wyrok nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 8 października 2019 r.

Kasację od wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 30 września 2019 r., sygn. akt III K (...), wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając to orzeczenie w całości, na niekorzyść J. M.

Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 335 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 343 § 7 k.p.k. oraz art. 413 § 1 pkt 4 k.p.k., polegające na uwzględnieniu przez Sąd Rejonowy w B. w dniu 30 września 2019 r., w toku postępowania o sygn. akt III K (...), złożonego w dniu 25 lipca 2019 r. wniosku prokuratora o wydanie wobec J.M. wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy, pomimo uprzedniego zwrotu oskarżycielowi publicznemu w dniu 26 czerwca 2019 r. przez Sąd Rejonowy w B. w sprawie o sygn. akt III K (...), poprzednio złożonego w dniu 29 kwietnia 2019 r. wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1 k.p.k., przy braku przesłanek wskazanych w treści art. 335 § 4 k.p.k., umożliwiających ponowne wystąpienie przez

prokuratora z wnioskiem kierowanym w tym trybie, a nadto poprzez zawarcie w zaskarżonym wyroku opisu i kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu, które są niezgodne z opisem i kwalifikacją prawną czynu zawartymi w złożonym ponownie w dniu 25 lipca 2019 r. wniosku w trybie art. 335 § 1 k.p.k., w następstwie czego doszło do wydania prawomocnego orzeczenia, które w części dyspozytywnej nie zawiera rozstrzygnięcia o odpowiedzialności oskarżonego za czyn zakwalifikowany jako występki z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., zarzucany wnioskiem złożonym w dniu 25 lipca 2019 r. o wydanie wobec J. M. wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy.

Wskazując na powyższe, skarżący wnioś o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Prokuratora Generalnego wniesiona na niekorzyść J. M., jako zasadna w stopniu oczywistym, podlegała rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron, zgodnie z art. 535 § 5 k.p.k.

Jak wynika z historycznego zarysu przedmiotowej sprawy, zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w B. wydany został w tzw. trybie konsensualnym, tj. po uwzględnieniu wniosku prokuratora, który ten złożył go na podstawie art. 335 § 1 k.p.k. Finalnie oskarżony J. M. został skazany za czyn z art. 209 § 1 k.k. Skarżący słusznie jednak zauważa, że w realiach przedmiotowej sprawy prokurator dwukrotnie wystąpił z wnioskiem w trybie art. 335 § 1 k.p.k. Pierwszy wniosek, złożony w dniu 29 kwietnia 2019 r., został negatywnie oceniony przez Sąd Rejonowy, który opierając się na przepisie art. 343 § 7 k.p.k., stwierdził, że nie zachodzą podstawy do jego uwzględnienia. Podjęte rozstrzygnięcie – zgodnie z art. 343 § 7 k.p.k. – powodowało zatem konieczność zwrotu wniosku prokuratorowi i jednocześnie uniemożliwiało mu ponowne wystąpienie z samodzielnym wnioskiem w tym przedmiocie, albowiem taką możliwość przepis art. 335 § 4 k.p.k. przewiduje wyłącznie dla sytuacji, w których zwrot taki nastąpił bądź to z powodu braku zgody na modyfikację wniosku (art. 343 § 1 i 3 k.p.k.), bądź sprzeciwu pokrzywdzonego (art. 343 § 2 k.p.k.). Innymi słowy, wydanie decyzji o zwrocie rzeczonoego wniosku na podstawie art. 343 § 7 k.p.k. – jako okoliczność pozostająca poza treścią przepisu art. 355 § 4 k.p.k. – nie pozwala na jego ponowienie w trybie art. 335 § 1

k.p.k. W tej sytuacji możliwym jest jedynie dołączenie takiego wniosku do aktu oskarżenia, a zatem zgłoszenie go w sposób przewidziany w art. 335 § 2 k.p.k. (zob. art. 335 § 4 *in fine* k.p.k.), jednak tej sytuacji rozpoznawany przypadek nie dotyczy, albowiem w sprawie nie został sporządzony i wniesiony akt oskarżenia.

Wobec powyższego, wystąpienie przez prokuratora z ponownym wnioskiem w trybie art. 335 § 1 k.p.k. (k.130), złożonym w dniu 25 lipca 2019 r. (k.127), było zabiegiem sprzecznym z regulacją zawartą w art. 335 § 4 k.p.k. i oceny tej nie zmienia tego fakt, że kolejny wniosek o skazanie bez rozprawy obejmował dłuższy okres niealimentacji oraz kwalifikację prawną w warunkach art. 64 § 1 k.p.k. W konsekwencji, Sąd Rejonowy, przychylając się do rzeczonoego wniosku, rażąco naruszył przepis art. 335 § 1 k.p.k. Nie ulega wątpliwości, że sąd, do którego oskarżyciel publiczny kieruje wniosek w trybie art. 335 § 1 k.p.k., z uwagi na treść art. 343 § 7 k.p.k., zobligowany jest do szczegółowej – tak formalnej, jak i merytorycznej – kontroli takiego pisma procesowego, w tym także do kontroli dopuszczalności jego rozpoznania. Tymczasem w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy nie wykonał obowiązku wynikającego z art. 343 § 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 k.p.k., bowiem nie zbadał dopuszczalności rozpoznania rzeczonoego wniosku – i tym zaniechaniem doprowadził do rażącej obrazu prawa procesowego. Skarżący w odniesieniu do omawianego uchybienia nie wykazał wprost jego istotnego wpływu na treść orzeczenia, co stanowi przecież warunek uwzględnienie zarzutu kasacyjnego (art. 523 § 1 k.p.k.), niemniej już sama praktyka sądowa wskazuje, że kary proponowane przez oskarżyciela we wnioskach kierowanych w trybach konsensualnych często bywają łagodniejsze, co wiąże się przede wszystkim z uwzględnieniem krytycznej postawy podejrzanego wobec popełnionego czynu. Wobec tego, rozpoznanie sprawy przez Sąd Rejonowy w niedopuszczalnym trybie – który zainicjowany został ponownym wnioskiem z art. 335 § 1 k.p.k. – mogło mieć istotny wpływ na treść zapadłego orzeczenia, albowiem przy rozpoznaniu sprawy na zasadach ogólnych, sąd orzekający nie byłby związany uzgodnieniami stron co do kary lub innych środków przewidzianych za zarzucany występki.

Bez wątpienia istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia miało drugie z uchybień wyartykułowanych w kasacji Prokuratora Generalnego. Słusznie bowiem jej autor zauważa, że zawarty w części wstępnej zaskarżonego wyroku

opisu czynu oraz jego kwalifikacja prawna, nie odpowiadają treści wniosku z dnia 25 lipca 2019 r. Wniosek ten obejmował okres niealimentacji od dnia 10 listopada 2018 r. do dnia 22 lipca 2019 r., a przedstawiona w nim kwalifikacja prawna powiązana została z przepisem art. 64 § 1 k.p.k. Tymczasem w części wstępnej zaskarżonego wyroku Sąd Rejonowy wskazał, że przedmiotem rozpoznania sprawy jest zarzut popełnienia przestępstwa z art. 209 § 1 k.k., którego oskarżony miał dopuścić w okresie od dnia 10 listopada 2019 r. do dnia 3 kwietnia 2019 r., pomijając jednocześnie stanowisko prokuratora, że czyn ten miał zostać popełniony w warunkach recydywy z art. 64 § 1 k.k. W kontekście tego ostatnio elementu oskarżyciel ujawnił bowiem, że w okresie od dnia 30 listopada 2017 r. do dnia 28 maja 2018 r. oskarżony odbył karę 6 miesięcy pozbawienia wolności za przestępstwo podobne z art. 207 § 1 k.k. (*vide* wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 25 sierpnia 2016 r., sygn. III K (...)).

Wskazany zatem w części wstępnej wyroku opis czynu oraz jego kwalifikacja prawna nie odpowiadają wnioskowi prokuratora z dnia 25 lipca 2019 roku, lecz zgodne są z treścią uprzednio nieuwzględnionego wniosku z dnia 29 kwietnia 2019 roku. Powyższe uwidacznia zatem, że przedmiotem uwagi i oceny Sądu Rejonowego był czyn, który w zakresie czasu oraz kwalifikacji prawnej nie odpowiadał treści zarzutu, którego ostateczny kształt przyjęty został w ogłoszonym J. M. postanowieniu z dnia 22 lipca 2019 r. o uzupełnieniu zarzutu (k.121). W tym stanie rzeczy podzielić należy stanowisko prokuratora, że Sąd Rejonowy dopuścił się rażącego uchybienia art. 413 § 1 pkt 4 k.p.k., albowiem zgodnie z tym przepisem wyrok powinien zawierać przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu, którego popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu. Naruszenie tej dyspozycji – w realiach niniejszej sprawy – nakazuje stwierdzić, że sąd orzekający przedmiotem rozpoznania, a tym samym wydanego rozstrzygnięcia, uczynił zachowanie, które w stosunku do uzupełnionego i ogłoszonego zarzutu różniło się krótszym okresem alimentacji oraz łagodniejszą kwalifikacją prawną, bowiem przepis art. 64 § 1 k.k. stanowi podstawę do zaostrenia sankcji karnej. Tego rodzaju uchybienie bez wątplenia miało istotny wpływ na treść orzeczenia.

W konsekwencji również, zaskarżonym wyrokiem przypisano oskarżonemu czyn, który w zakresie czasu popełnienia przestępstwa oraz kwalifikacji prawnej nie

odpowiada treści drugiego z wniosków złożonych w trybie art. 355 § 1 k.p.k., tj. wniosku z dnia 25 lipca 2019 r., który *de facto* został przez Sąd Rejonowy uwzględniony, choć jego rozpoznanie – jak wskazano powyżej – było niedopuszczalne. W tym zaś kontekście podkreślić należy, że przepisy art. 343 § 1 i 3 k.p.k. nie dają sądowi prawa do samodzielnej zmiany wniosku z art. 335 k.p.k., polegającej na orzeczeniu odmiennie od tego, co zostało zaproponowane przez prokuratora. Przepisy te uprawniają sąd orzekający jedynie do wskazania na potrzebę określonych zmian (np. w kwestii kary lub innego środka, uzupełnienia lub poprawienia oczywiście wadliwej kwalifikacji prawnej lub podstaw prawnych proponowanych rozstrzygnięć), od których dokonania uzależnione jest uwzględnienie wniosku.

Resumując tę część rozważań, rację należy przyznać skarżącemu, że w następstwie powyższego uchybienia doszło do wydania prawomocnego orzeczenia, które w części dyspozytywnej nie zawiera rozstrzygnięcia o odpowiedzialności oskarżonego za czyn zakwalifikowany jako występki z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., zarzucany wnioskiem złożonym w dniu 25 lipca 2019 r. o wydanie wobec J. M. wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy.

Kumulacja stwierdzonych uchybień spowodowała, że zaskarżone orzeczenie nie mogło się ostać. Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy sąd właściwy winien mieć na uwadze przedstawione wyżej zapatrywania, a w zaistniałym układzie procesowym szczególnie te, którą odnoszą się do kwestii dopuszczalności rozpoznania ponownego wniosku prokuratora w trybie art. 355 § 1 k.p.k.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.